

Průběžná zpráva o předsudečném násilí

1. 10. – 31. 12. 2022

In IUSTITIA, o.p.s.

Shrnutí

Základní charakteristiky předsudečných incidentů

In IUSTITIA zjistila ve čtvrtém kvartálu roku 2022 **27 předsudečných incidentů**, které se staly na území Česka. Počet předsudečných útoků se od minulého kvartálu nezměnil.

Předsudečné násilí bylo především motivováno **sexuální orientací a genderovou identitou**. Dále se také objevily útoky pro ukrajinskou národnost.

Mezi ohroženými skupinami se objevují zejména lidé s jinou než heterosexuální orientací a cisgenderovou identitou.

Předsudečné násilí bylo zaznamenáno hlavně na internetu. K útokům docházelo převážně v Praze.

Právní vývoj

Některým poškozeným v trestním řízení budou nově moci být při výslechu kladeny otázky pouze prostřednictvím orgánu činného v trestním řízení. Zákonodárce bohužel do výčtu těchto poškozených nezahrnul oběti předsudečné trestné činnosti.

Byly novelizovány zákony o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních a autorského zákona. Provozovatelé internetových úložišť ani nadále nebudou mít obecnou povinnost dohlížet nad obsahem ukládaným svými uživateli.

Mezi vrcholnými unijními institucemi došlo k uzavření předběžné politické dohody ohledně připravovaných právních předpisů, které by měly usnadnit přeshraniční přístup k elektronickým důkazům v trestním řízení.

Vzniklo Memorandum o ochraně lidí s postižením před násilím a Výzva Společně proti nenávisti, které mimo jiné požadují zařazení zdravotního stavu, zdravotního postižení, sexuální orientace a genderové identity mezi tzv. chráněné charakteristiky před předsudečnou trestnou činností.

Evropský soud pro lidská práva vydal rozhodnutí, která upravují právní postavení transgender lidí ohledně uznání pohlavní identity a vztah mezi negativními vyjádřeními vůči skupině osob na základě náboženství a práva na svobodu projevu.

Ústavního soudu vydal náleze, který nařizuje obecným soudům zkoumat okolnosti propouštění zaměstnanců pro nadbytečnou, pokud nasvědčují, že skutečným důvodem je zaměstnavatelův diskriminační záměr.

Společenské ovzduší

V říjnu proběhla na Václavském náměstí demonstrace Společně proti nenávisti. Lidé si připomněli oběti vražedného homofobního útoku před bratislavským barem Tepláreň, při kterém zemřeli dva mladí návštěvníci a mladá žena byla postřelena.

V Česku vznikla Národní centrála pro boj s terorismem, extremismem a kyberkriminalitou. Útvar začal působit v lednu 2023.

Podle policie vytisklo falešné předvolební letáky dehonestující Romy hnutí Čistá a bezpečná Bílina, které do podzimních komunálních voleb vedl Tomáš Vandas (DSSS).

Odškodnění se dočkal jen zlomek romských žen, které byly nuceně sterilizovány a požádaly o odškodnění podle zákona.

V Děčíně, Znojmě a Orlové začaly po zářijových volbách vládnout společně koalice ANO s SPD.

Dezinformační média a SPD Tomia Okamury šířily ruskou propagandu v souvislosti s válkou na Ukrajině.

OBSAH

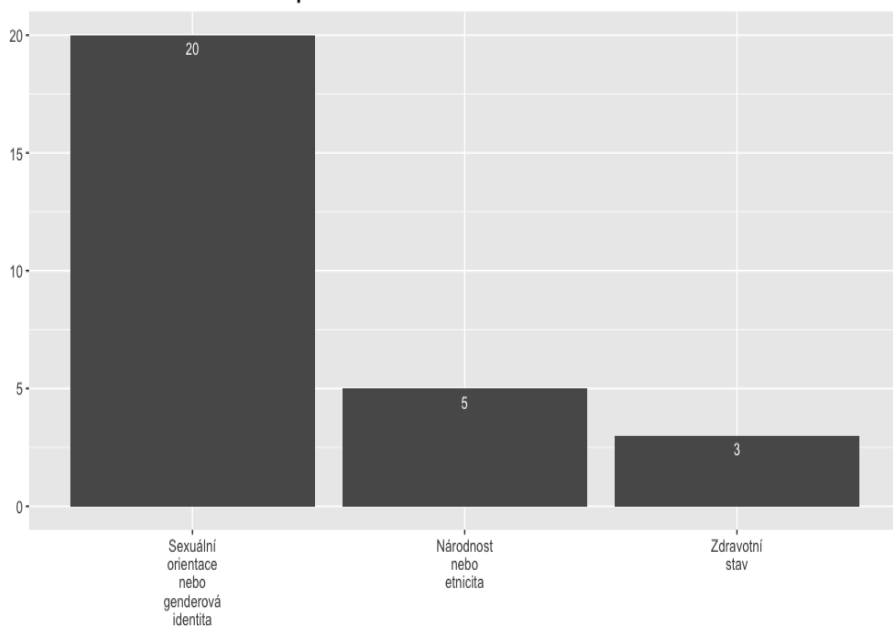
ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY PŘEDSUDEČNÝCH INCIDENTŮ	4
POHNUTKA PACHATELŮ	4
FORMA ÚTOKU A ZPŮSOBENÉ ŠKODY	5
LOKALITA A KRAJ INCIDENTŮ	6
VÝZNAMNÉ ZAZNAMENANÉ PŘÍPADY	8
NAPADENA KOLEGOU Z PRÁCE	8
NAPADENÍ PŘI VÝSTUPU Z METRA	8
VLASTNÍ OTEC	8
PRÁVNÍ VÝVOJ	9
LEGISLATIVNÍ VÝVOJ	9
JUDIKATURA	10
VÝZNAMNÉ PRÁVNÍ OTÁZKY	13
SPOLEČENSKÉ OVZDUŠÍ	15
POLITICKÁ REPREZENTACE	15
ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA	17
KRAJNÍ PRAVICE	18
MÉDIA A SOCIÁLNÍ SÍŤ	19
VEŘEJNOST	20
POZNÁMKY K METODOLOGICKÝM CHARAKTERISTIKÁM TÉTO ZPRÁVY	21

Základní charakteristiky předsudečných incidentů

Pohnutka pachatelů

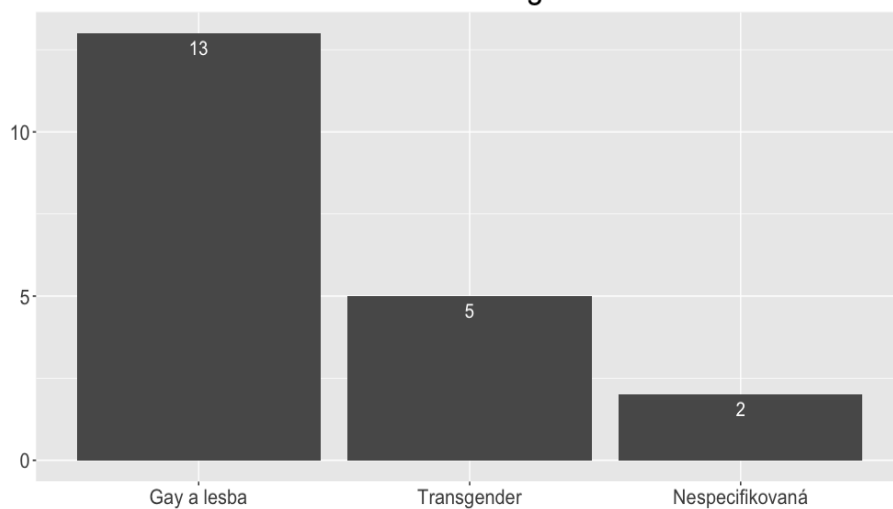
Nejvíce případů bylo motivováno sexuální orientací a genderovou identitou (20 případů). Pět útoků bylo spácháno pro národnost a etnicitu (ve třech případech byla národnost ukrajinská, ve dvou romská). Tři útoky byly vedeny pro zdravotní stav.

Graf č. 1: Struktura pohnutek incidentů

Pohnutku sexuální orientace a genderové identity můžeme ve 13 případech specifikovat jako útoky proti gayům a lesbám a v pěti případech jako útoky proti transgender osobám. Dva případy takto upřesnit není možné.

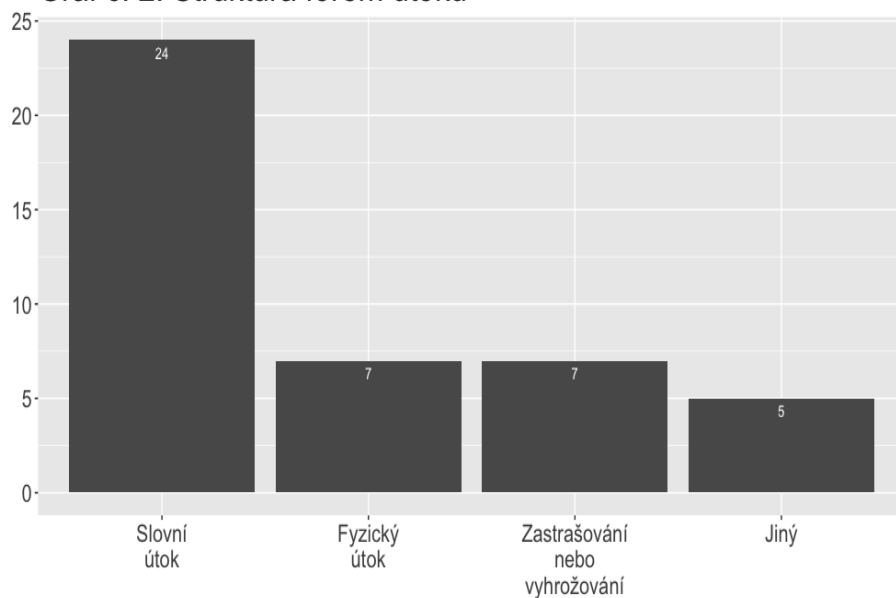
Graf č. 1b: Sexuální orientace nebo genderová identita

Forma útoku a způsobené škody

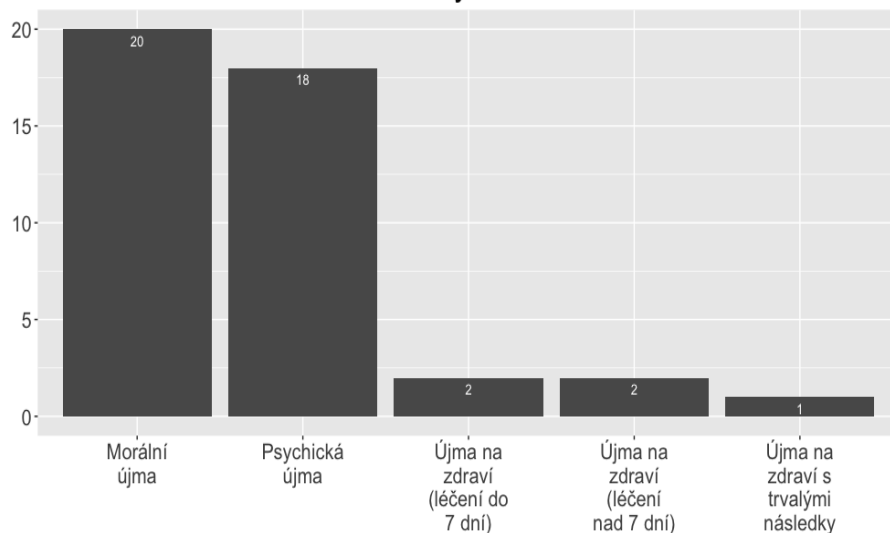
Nejčastější formou byl ve vymezeném období slovní útok (14 případů). Na druhém místě se umístilo zastrašování nebo vyhrožování (7 případů) a fyzický útok (7 případů). Dále jsme zaznamenali pět jiných útoků.

Graf č. 2: Struktura forem útoku

Formám útoku částečně odpovídají i způsobené škody. Nejčastěji se objevovala morální újma (20 případů) a psychická újma (18 případů). Újma na zdraví byla zaznamenána ve čtyřech případech s různou délkou léčby a jednou s trvalými následky.

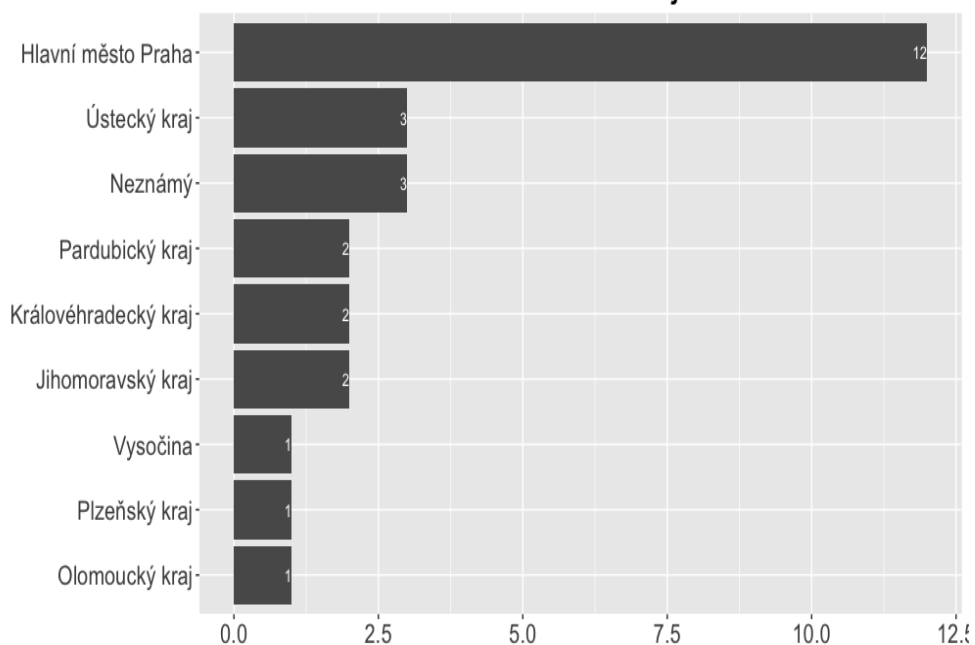
Graf č. 3: Struktura forem škody

Lokalita a kraj incidentů

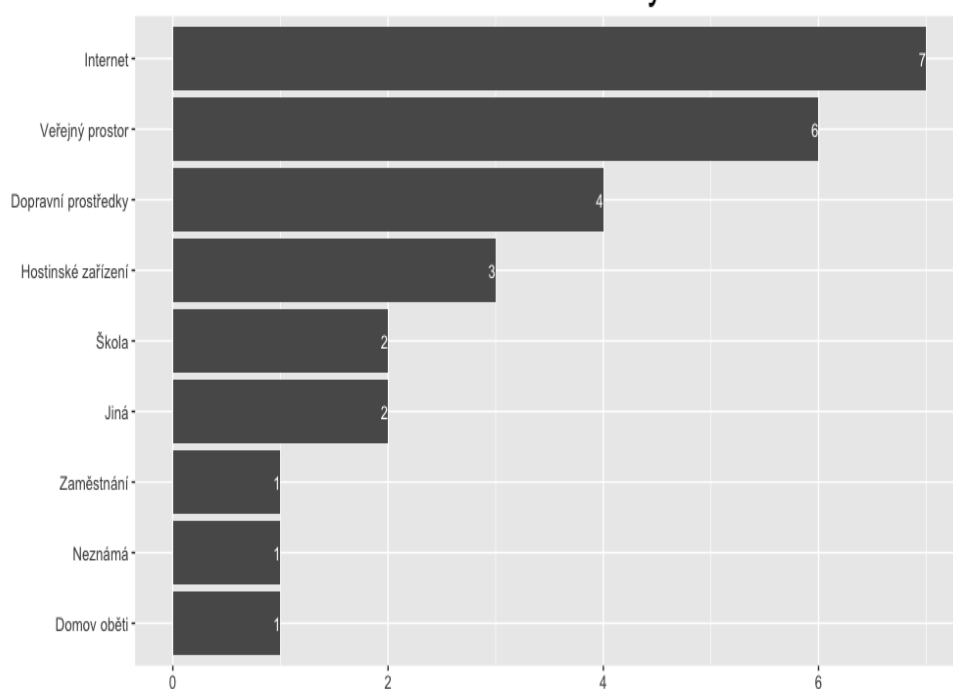
Na úrovni krajů bylo nejvíce útoků spácháno v hlavním městě Praze (12 incidentů). Tři incidenty bylo registrováno v Ústeckém kraji. Po dvou incidentech bylo zaznamenáno v Pardubickém kraji, Královéhradeckém kraji a Jihomoravském kraji. Jeden incident byl zjištěn v Plzeňském kraji, Olomouckém kraji a kraji Vysočina. Ve třech případech se zatím nepodařilo kraj určit.

Graf č. 4: Počet incidentů dle kraje

Při pohledu na bližší charakteristiky prostředí, kde se incidenty odehrály, rovněž nacházíme určitou rozmanitost. Nejvíce útoků se stalo na internetu (7 incidentů) a veřejném prostoru (6 incidentů). Čtyři incidenty se vyskytly v dopravních prostředcích a tři v hospodském zařízení, dva ve škole a v jiné lokalitě. Po jednom incidentu se objevilo v zaměstnání, domově oběti a zatím neznámé lokalitě.

Graf č. 5: Počet incidentů dle lokality

Významné zaznamenané případy

Napadena kolegou z práce

Žena původem z Ukrajiny byla dlouhodobě verbálně napadána kolegou z Ruska, který jí nadával do „ukrajinských sviní“. Slovní útoky nakonec vyústily ve fyzické napadení, kdy jí na hlavu hodil scanner a následně ji tahal za vizitku, kterou měla okolo krku. Útok je v současné době vyšetřován policií.

Napadení při výstupu z metra

Dva muži byli konfrontováni v pražském metru po tom, co si sedli na lavičku. Útočník se nejprve verbálně vyhrozoval proti LGBT+ komunitě. Následně na muže zaútočil slovy: „Co tu děláte buzeranti, nedotýkejte se mě nebo vám jednu vrazím! Já nejsem homosexuál.“ Muži si útočníka nevšíмали. Při výstupu z metra však jednoho z nich útočník napadl zezadu. Druhý se jej snažil od svého partnera odklonit a za to byl také napaden pěstmi do obličeje. Případ řeší policie.

Vlastní otec

Žena je opakovaně vystavena slovním útokům na sexuální menšiny ze strany svého otce. Výrokům jako „chce se mi z homosexuálů zvracet“ nebo „poslal bych je všechny na Sibiř pracovat/umrznout/ukamenovat“ a podobným čelí skoro každý den. V důsledku těchto útoků pociťuje žena různé obavy, např. má strach představit svou budoucí přítelkyni rodině. Dále napadená uvádí, že tyto výroky na ni doléhají formou „internalizované homofobie vůči sobě samé“.

Právní vývoj

Legislativní vývoj

Ve Sbírce zákonů byl 20. prosince vyhlášen zákon č. 422/2022 Sb., který reaguje na unijní legislativu a jímž se mění zejména zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Novela sjednocuje postup zjednodušeného vydání a předání osob na základě evropského zatýkacího rozkazu a určuje novou 48hodinovou lhůtu pro převoz podezřelých ze zahraničí do Česka. Dále by novela měla napomoci poškozeným v efektivním využití peněžních prostředků pocházejících z majetkových trestních sankcí (v souvislosti se zákonem č. 59/2017 Sb.), kdy v této souvislosti přináší např. nové poučovací povinnosti. V neposlední řadě novela zlepšuje postavení poškozených v případech trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, obchodování s lidmi, týrání svěřené osoby nebo týrání osoby žijící ve společném obydlí. Pokud bude takový poškozený vyslýchán jako svědek, nově mu bude možné klást otázky jen prostřednictvím orgánu činného v trestním řízení. Tím by se mělo předcházet nežádoucí sekundární viktimizaci obětí ze strany obhajoby. Do tohoto ustanovení (nový § 101b trestního řádu) však nebyly zahrnuty všechny zvláště zranitelné oběti, na oběti předsudečné trestné činnosti (pokud se zároveň nejedná o některý z výše jmenovaných trestných činů) se tedy nevztahuje.

O den později, dne 21. 12. 2022, byl ve Sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 429/2022 Sb., novelizující zejména autorský zákon. V rámci legislativního procesu došlo v této souvislosti k přijetí pozměňovacího návrhu poslankyně Kláry Kocmanové (Piráti), který oproti původní verzi návrhu zákona výslovně stanoví, že poskytovatel služeb pro sdílení obsahu online nemá obecnou povinnost dohlížet nad obsahem ukládaným uživateli jeho služby. Předkladatelka Kocmanová svůj návrh odůvodnila tím, že by „takový monitoring totiž mohl vést k tomu, že uživatelé kvůli obavám z monitoringu nebudou nahrávat takový obsah, který není v souladu s mainstreamovými politickými názory“.¹ My se naopak domníváme, že by schválení původního návrhu nevedlo k autocenzuře u osob, které mají pouze méně obvyklé politické názory. Pokud by si někdo na jeho základě skutečně rozmyslel sdílení obsahu online s dalšími lidmi, bylo by to pouze proto, že si je dobře vědom, že jím sdílený obsah je protiprávní. Došlo by tak k důslednějšímu dodržování již

---

¹ Citováno z rozpravy na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu.

existujících právních předpisů, zatímco pozměňovací návrh podporuje šíření dezinformací a nenávisti v online prostoru.

Za českého předsednictví v Radě EU došlo k uzavření politické dohody mezi vrcholnými unijními institucemi týkající se připravovaných předpisů, které by měly usnadnit přeshraniční přístup orgánů činných v trestním řízení k elektronickým důkazům. Může se jednat např. o údaje sloužící k identifikaci uživatele online služeb, obsahy na sociálních sítích, dokumenty nahrané v online úložištích nebo e-maily. Unijní orgány tak reagují na častější případy kyberkriminality a dávají si za cíl zavést rychlý a účinný mechanismus pro přístup k důkazům nacházejícím se v online prostoru. Současně se však snaží nastavit právní rámec pro vysokou úroveň ochrany práv dotčených osob. Součástí tohoto balíčku unijních předpisů má být také směrnice o ustanovení určených provozoven a jmenování právních zástupců pro účely shromažďování důkazů v trestním řízení. Tito zástupci poskytovatelů služeb ze zemí mimo území EU nebo jejich určené provozovny by měli mít povinnost přijímat příkazy k zajištění důkazů a reagovat na ně.²

Dohodu ještě musí formálně potvrdit Evropský parlament a Rada. Navrhované předpisy by se pak v praxi mohly dotknout mj. vyšetřování předsudečných útoků prováděných v online prostoru.

Judikatura

Rozsudek ESLP A.D. and Others v. Georgia 57864/17, 79087/17 and 55353/19

V předmětné věci tři transgender muži (dále jen stěžovatelé) požádali, aby vnitrostátní orgány změnily značku pohlaví v jejich záznamech o občanském stavu z ženy na muže. Jejich žádost však byla zamítnuta. Důvod zamítnutí byl ten, že stěžovatelé neprokázali, že podstoupili lékařské procedury ke změně pohlaví.

Stěžovatelé toto rozhodnutí napadli, bohužel ale nebyli úspěšní. Následně se proto obrátili na ESLP. Ten ve věci rozhodl tak, že se jedná o porušení Úmluvy. ESLP zopakoval, že otázky týkající se právního uznávání genderové identity transgender lidí jsou důležitou součástí práva

---

² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_22_7246

transgender osob na osobní identitu, rozvoj a fyzickou a morální bezpečnost v rámci práva na respektování soukromého života podle článku 8.

Podle gruzínského práva existovalo vymahatelné právo na změnu pohlaví v záznamech o občanském stavu. Problém byl ale v tom, že ze zákona nebylo jasné, jaké přesné podmínky musí být pro tuto změnu naplněny.

Pro úřední změnu pohlaví byla požadována „změna pohlaví“, tento termín ale nebyl legislativou dále specifikován. Vnitrostátní právo ani praxe navíc neposkytovaly žádné údaje o přesné povaze lékařských postupů, které je třeba dodržovat, aby bylo možné schválit úřední změnu pohlaví. Výklad členského státu byl velmi rozporuplný. Zatímco vnitrostátní odvolací soud konstatoval, že absolvování hormonální léčby s výslednou změnou sekundárních pohlavních znaků nepostačuje k právnímu uznání pohlaví, Nejvyšší soud vyslovil opak a uznal za dostačující lékařské potvrzení potvrzující „ireverzibilitu“ hormonální léčby.

Tato nepřesnost legislativy a rozhodovací praxe ohrozila dostupnost zákonného uznávání pohlaví v praxi, a jak dokládají individuální situace stěžovatelů, nedostatek jasného právního rámce ponechal příslušným vnitrostátním orgánům nadměrné diskreční pravomoci, které by mohly vést k svévolným rozhodnutím při posuzování žádostí o změnu pohlaví. Taková situace by byla zásadně v rozporu s pozitivní povinností žalovaného státu zajistit rychlé, transparentní a dostupné postupy pro zákonné uznání pohlaví.

Rozsudek Zemmour v. France 63539/19

Tento případ se týká odsouzení stěžovatele za trestný čin podněcování k diskriminaci a náboženské nenávisti vůči francouzské muslimské komunitě. V televizní debatě v září 2016 stěžovatel tvrdil, že „muslimové by si měli vybrat mezi islámem nebo Francií“, varoval před „islamizací“ celých čtvrtí a prohlásil, že „islám a džihád jsou jedno a totéž“. Francouzské soudy jej později odsoudily a rozhodnutí potvrdil i nejvyšší francouzský soudní orgán. Stěžovatel se na ESLP obracel s tím, že bylo porušeno jeho právo na svobodu projevu dle článku 10 Úmluvy.

ESLP vyhodnotil, že stěžovatelovy výroky obsahovaly negativní a diskriminační tvrzení, která by mohla vyvolat rozkol s muslimskou komunitou. Soud má za to, že takovéto poznámky nespádají do kategorie projevů požívajících zvýšené ochrany podle článku 10 Úmluvy.

Podle soudu nebyly stěžovatelovy komentáře omezeny pouze na kritiku islámu, ale obsahovaly, vzhledem ke kontextu, diskriminační záměr, který by mohl posluchače vyzvat k odmítnutí a vyloučení muslimské komunity. Z toho vyvozuje, že důvody uvedené vnitrostátními soudy pro zahájení odsuzujícího rozsudku a uložení pokuty stěžovateli v jím uváděné výši nejsou nepřiměřené, byly dostatečné a relevantní.

ESLP zhodnotil, že zásah do výkonu stěžovatelova práva na svobodu projevu byl v demokratické společnosti nezbytný za účelem ochrany práv druhých a nedošlo tedy k porušení článku 10 Úmluvy.

Nález Ústavního soudu IV.ÚS 366/21

Tento nález řešil stížnost pedagožky, která byla oficiálně propuštěna z pracovního poměru pro nadbytečnost. Stěžovatelka však tvrdila, že toto nebyl skutečný důvod pro její propuštění – ve skutečnosti byla propuštěna z důvodu diskriminace pro svou vrozenou oční vadu. Po nástupu nové ředitelky došlo k několika situacím, kdy bylo se stěžovatelkou zacházeno rozdílně než s jejími kolegy (jenom jí přestala být přidělována přímá pedagogická činnost, pouze jí byly přidělovány knihovnické práce atd.). Situace nakonec skončila tím, že stěžovatelka byla propuštěna pro nadbytečnost, a to opět jako jediná.

Ústavní soud zkoumal, zda kritéria pro určení zaměstnanců, kteří měli být propuštěni pro nadbytečnost, nebyla diskriminační. V diskriminačních věcech se uplatňuje tzv. přesun důkazní povinnosti. To znamená, že diskriminovaný člověk nemusí prokazovat diskriminační záměr žalovaného. Naopak žalovaný musí na svou obranu prokázat, že se diskriminace nedopustil. Jedná se o výjimku z obecného principu dokazování, podle kterého každý účastník nese důkazní břemeno ke skutečnostem, které tvrdí.

Ústavní soud shledal pochybení obecných soudů, které rozhodly ve prospěch stěžovatelky. Stěžovatelka podle něj dostatečně prokázala, že došlo k jednání vykazujícímu objektivní znaky

diskriminace, a splnila tak povinnost tvrdit, že došlo k určitému nerovnému zacházení. Z toho důvodu měla vedlejší účastnice povinnost (ředitelka) prokázat, že ve vztahu ke stěžovateli neporušila zásadu rovného zacházení.

Dle názoru Ústavního soudu se obecné soudy dostatečně nevyřádaly právě s prokázáním vedlejší účastnice, že učinila dostatečná opatření k zajištění plného zapojení stěžovatelky do pracovního procesu a že jí s ohledem na princip rovnosti před ukončením pracovního poměru výpovědí nabídla snížení pracovního úvazku či skončení pracovního poměru dohodou (jak tomu bylo učiněno u ostatních zaměstnanců dotčených navazujícími organizačními změnami).

Z rozhodnutí Ústavního soudu tedy plyne, že pokud byl zaměstnanec propuštěn pro důvodnou nadbytečnost, ale jsou zde okolnosti nasvědčující tomu, že skutečný důvod ukončení pracovního poměru byla zaměstnavatelova diskriminace, musí soudy vzít v úvahu a vyhodnotit všechny neobvyklé skutečnosti, které mohou značit diskriminační záměr. Dále musí soudy také dostatečně zhodnotit, zda žalovaná strana unesla břemeno tvrzení a břemeno důkazní ve smyslu § 133a OSŘ.

Významné právní otázky

Vzniklo Memorandum o ochraně lidí s postižením před násilím

Představitelé organizací lidí s postižením a organizací, které s nimi spolupracují, připravili Memorandum o ochraně lidí s postižením před násilím. Slavnostní podepsání Memoranda se uskutečnilo 1. prosince 2022 v tiskovém sálu Úřadu vlády České republiky pod záštitou vládní zmocněnkyně pro lidská práva Kláry Šimáčkové Laurenčíkové.³ Dokument shrnuje aktuální poznatky z praxe a výzkumu, které poukazují na nedostatečnou ochranu lidí s postižením před násilím, a vyzývá ke konkrétním krokům, které pomohou ochranu zdravotně postižených před diskriminací a všemi formami násilí posílit.

Navzdory četnosti útoků nechrání trestní právo lidi postižením dostatečně. V současnosti trestní zákoník neposkytuje dostatečnou ochranu lidem se zdravotním postižením, ale ani dalším ohroženým skupinám, včetně lidí napadených pro sexuální orientaci nebo genderovou identitu.

---

³ <https://in-ius.cz/in-iustitia-iniciovala-vznik-memoranda-o-ochrane-lidi-s-postizenim-pred-nasilim/>

Antidiskriminační a přestupkový zákon přitom předsudečné útoky pro tyto charakteristiky zohledňuje.

Kromě nutnosti právní úpravy signatáři Memoranda apelují na to, že orgány činné v trestním řízení, ale i mnohé organizace pomáhající obětem dostatečně nezohledňují specifické potřeby lidí s postižením. Vyzývají státní orgány, vládu i další zainteresované instituce ke konkrétním krokům, které přispějí k vytvoření prostředí, kde budou podporována, chráněna a prosazována lidská práva a základní svobody lidí s postižením.

Výzva Společně proti nenávisti

Zástupci 23 organizací předložili otevřenou výzvu vládě ČR a Parlamentu ČR k přijetí konkrétních kroků k posílení ochrany LGBT+ lidí, jejich rodin a dětí.⁴ Stalo se tak i v reakci na teroristický útok v klubu Tepláreň. Výzva směřuje k tomu, aby politická reprezentace přijala konkrétní opatření, která pomohou zabránit šíření nenávisti vůči LGBT+ lidem.

Požadována je novelizace trestního zákoníku tak, aby byla sexuální (vztahová) orientace a genderová identita zařazeny mezi tzv. chráněné charakteristiky, tedy charakteristiky chránící před předsudečnou trestnou činností, jakými v současnosti jsou rasa, národnost, etnicita, politické přesvědčení a náboženské vyznání, včetně skutečnosti, že je člověk bez vyznání. Trestní zákoník dle výzvy musí znát sexuální a genderovou pohnutku jako zvláštní přitěžující okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby a u kvalifikovaných „předsudečných“ skutkových podstat některých obecných trestných činů (ublížení na zdraví, vydírání apod.) musí být pamatováno na sexuální orientaci či genderovou identitu. Dále výzva požaduje urychlené schválení zákona o manželství pro všechny páry a okamžité přijetí legislativy, která zastaví povinnost kastrace trans lidí pro účely změny pohlaví.

---

⁴ <https://spolecneprotinenavisti.cz>

Společenské ovzduší

Politická reprezentace

Předseda Senátu Miloš Vystrčil ocenil stříbrnou medailí 19 osobností, mezi nimiž byla romská muzikantka Ida Kellarová. V jejím dětském pěveckém sboru Čhavorenge mají možnost zažít úspěch i děti, které se narodily v sociálně vyloučeném prostředí. Kellarová získala ocenění za péči o talenty a lidskou identitu.⁵

Ministr zahraničí Jan Lipavský uvedl u příležitosti 85. narozenin někdejšího ministra na tomto postu Karla Schwarzenberga: „Musíme aktivně chránit lidská práva, svobodu, demokracii, menšiny, vládu práva. To jsou základy naší identity, to je naše evropská duše.“ Lipavský také připomněl, že základní evropské hodnoty momentálně ohrožuje ruský prezident Vladimir Putin a Ruská federace, která vojensky napadla Ukrajinu.⁶

Prezident Zeman vyznamenal in-memoriam medailí za hrdinství Josefa Serinka, příslušníka protinacistického odboje romského původu.⁷

V rámci českého předsednictví v Radě Evropské unie proběhlo v Praze setkání Evropské platformy pro romskou inkluzi. Žádný český ministr se ho ale nezúčastnil.⁸

Jako příklad strukturálního rasismu označila zastřešující organizace romských a proromských organizací RomanoNet rozhodování Ministerstva zdravotnictví v případech odškodňování protiprávně sterilizovaných romských žen. Mnoho z nedobrovolně sterilizovaných žen se totiž nedočkalo odškodnění i přesto, že existují jasné důkazy o tom, že byl lékařský zákrok učiněn bez jejich souhlasu a kvůli jejich romskému původu.⁹ Z 261 žádostí o odškodnění jich bylo úspěšných

---

⁵ <https://romea.cz/cz/domaci/oceneni-pro-idu-kelarovou-predseda-senatu-ji-predal-stribrnou-medaili-peci-o-talenty-a-lidskou-identitu>

⁶ <https://romea.cz/cz/domaci/lipavsky-zakladni-evropske-hodnoty-jsou-pod-primym-utokem-nejsou-samozrejme>

⁷ <https://romea.cz/cz/romea-tv/partyzan-josef-serinek-ziskal-od-prezidenta-in-memoriam-medaili-za-hrdinstvi>

⁸ <https://romea.cz/cz/domaci/v-praze-zacalo-15-setkani-evropske-platformy-pro-romskou-inkluzi-ceske-vladni-spicky-jednani-ignoruji-nikdo-z-ministru-neprisel>

⁹ <https://romea.cz/cz/domaci/strukturalni-anticiganismus-neziskove-organizace-protestuji-proti-rozhodovani-ministerstva-zdravotnictvi-v-pripadech-odskodnovani-protipravne-sterilizovanych-zen>

jen 35.¹⁰ Spolu s RomanoNet kritizují postup ministerstva i organizace Manushe, Liga lidských práv nebo zmocněnkyně pro lidská práva Klára Laurenčíková.¹¹

Organizace RomanoNet kritizovala i přípravu statutu zmocněnce pro záležitosti romské menšiny. Důvodem nespokojenosti je skutečnost, že statut nebyl připravován společně se zástupci romské občanské společnosti.¹² Statut navzdory kritice vznikl a do funkce byla jmenována Lucie Fuková.¹³ RomanoNet také poukázala na to, že vládní Strategie rovnosti, začleňování a participace Romů na příštích 10 let dostatečně nezohledňuje potřebu udržování a posilování romské identity.¹⁴

Ministerstvo práce a sociálních věcí zveřejnilo zprávu, podle které bylo na jaře 2022 téměř 18 000 lidí bez domova, z čehož 12 000 lidí žilo na ulici nebo přespávalo v noclehárnách a 6 000 lidí bydlelo v azylových domech. Na ubytovnách žilo 1 400 dětí do 15 let.¹⁵

Novým zástupcem ombudsmana se stal nominant senátorů Alexander Schorm. Dosud působil jako vládní zmocněnec pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva. Druhým nominovaným byl Zdeněk Koudelka z hnutí Trikolora, kterého navrhl prezident Zeman.¹⁶

Na konci roku skončil pětiletý projekt Státního zdravotního ústavu zaměřený na primární prevenci nemocí u lidí žijících v sociálně vyloučených lokalitách, kteří mají ztížený přístup ke zdraví. Cílem bylo identifikovat potřeby cílové skupiny, edukovat ji v rámci primární prevence a zjednodušit její přístup ke zdravotnickým službám.¹⁷

---

¹⁰ <https://romea.cz/cz/domaci/zastupci-organizaci-odskodneni-nezakonne-sterilizovanych-selhava-jiny-dukaz-nez-zdravotnicka-dokumentace-se-neuznava-z-261>

¹¹ <https://romea.cz/cz/domaci/nestastne-a-v-rozporu-se-smyslem-zakona-tak-hodnoti-zmocnenkyne-pro-lidska-prava-klara-laurencikova-rozhodnuti-ministerstva-zdravotnictvi-neodskodnit-sterilizovanou-romku>

¹² <https://romea.cz/cz/domaci/organizaci-romanonet-a-nekterym-clenum-romske-rady-se-nelibi-jak-se-pripravuje-statut-kterym-se-bude-ridit-cinnost-zmocnence-pro-zalezitosti-romske-mensiny>

¹³ <https://romea.cz/cz/domaci/lucie-fukova-je-historicky-prvni-vladni-zmocnenkyni-pro-zalezitosti-romske-mensiny-dnes-ji-vlada-jmenovala>

¹⁴ <https://romea.cz/cz/domaci/dokument-romanonet-vydal-monitorovaci-zpravu-hodnotici-vladni-romskou-strategii-na-pristich-10-let>

¹⁵ <https://romea.cz/cz/domaci/mpsv-na-jare-bylo-270-000-lidi-v-bytove-nouzi-z-nich-18-000-bez-domova>

¹⁶ https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/novy-zastupce-ombudsmana-vit-alexander-schorm_2210261456_ara

¹⁷ <https://romea.cz/cz/domaci/primy-prenos-projekt-szu-se-snazil-ukazat-cestu-ke-zdravi-lidem-ohrozenym-chudobou-a-socialnim-vyloucenim>

Podle Agentury Evropské unie pro základní práva je v České republice ohroženo chudobou 77 procent Romů. Mezi hlavní problematické oblasti, kde dochází k diskriminaci, patří vzdělání a zaměstnání.¹⁸

Územní samospráva

Falešné předvolební letáky dehonestující Romy vytisklo podle policie hnutí Čistá a bezpečná Bílina, které do podzimních komunálních voleb vedl Tomáš Vandas.¹⁹

V Děčíně, Znojmě a Orlové začaly po zářijových volbách vládnout společně koalice ANO s SPD.²⁰

Starosta ostravského obvodu Jih Radim Ivan zveřejnil rasistický tweet, v němž označil Romy za „cigoše“, kteří zneužívají své děti k získání sociálních dávek. Později příspěvek smazal a omluvil se.²¹

Novým ředitelem Agentury pro sociální začleňování se stal po osmileté přestávce opět Martin Šimáček. Ministr pro místní rozvoj Ivan Bartoš oznámil, že by chtěl, aby byla Agentura financována i ze státního rozpočtu.²²

Majitelka ubytovny Větrní vypla svým romským nájemníkům vodu a elektřinu, aby je z ubytovny navzdory původní domluvě vyhnala. Vedení města odmítlo situaci asi 60 vystěhovávaných lidí řešit.²³

Nefunkční topení a studená voda trápí i nízkopříjmové obyvatele sídliště ve Šluknově na Děčínsku. V bytech je podle ubytovaných rodin pouze 15 stupňů, kvůli čemuž jsou děti nemocné a na zdech jsou plísňe. Majitel tvrzení nájemníků odmítá.²⁴

---

¹⁸ <https://romea.cz/cz/domaci/v-ceske-republice-je-ohrozeno-chudobou-77-procent-romu-pise-evropska-agentura-fra>

¹⁹ <https://romea.cz/cz/domaci/policie-za-falesnymi-protiromskymi-predvolebnimi-letaky-stoji-hnuti-za-ktere-kandidoval-tomas-vandas-distribuci-zadal-soucasny-zastupitel-biliny>

²⁰ <https://romea.cz/cz/domaci/spd-a-ano-budou-spolecne-vladnout-v-decine-znojme-nebo-v-orlove>

²¹ <https://romea.cz/cz/domaci/cigosi-vodi-na-urad-decka-aby-ziskali-davky-mistostarosta-ostravskeho-obvodu-radim-ivan-zverejnil-rasisticky-prispevek-pak-ho-smazal-a-omluvil-se>

²² <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-martin-simacek-bude-od-brezna-sefem-agentury-pro-socialni-zaclenovani-220300>

²³ <https://romea.cz/cz/domaci/ubytovna-ve-vetrni-je-bez-proudu-a-vody-15-rodin-se-obratilo-na-soud>

²⁴ <https://romea.cz/cz/domaci/skoro-nikdy-nejde-topeni-a-tece-studena-voda-tvrdi-obyvatele-sluknovskeho-sidliste-v-domech-ziji-vetsinou-romove>

Krajní pravice

Podle pololetní Situační souhrnné zprávy o projevech extremismu a předsudečné nenávisti, kterou vydalo Ministerstvo vnitra, převládlo v dezinformačních médiích téma války na Ukrajině, přičemž texty a další materiály podporují Rusko a Putina. Také pravicoví extremisté z DSSS a Národní demokracie jsou podle autorů zprávy jednoznačně na straně Ruska. Ruskou propagandu o denacifikaci Ukrajiny šířil i Tomio Okamura a jeho SPD. Zpráva zaznamenala také deklaraci Dělnické mládeže, jejíž členové chtějí zrušit demokracii a nastolit národní socialismus.²⁵

Aktivisté za práva Romů podali trestní oznámení za podněcování k nenávisti vůči Romům na sociálních sítích. Důkazy shromažďovali dobrovolníci pracující v rámci projektu organizace Romea a Evropského centra pro práva Romů.²⁶

V polovině října zastřelil devatenáctiletý muž dva lidi před bratislavským barem Tepláreň, který navštěvují LGBT+ lidé. V internetových diskusích se objevily komentáře, které čin schvalovaly. Česká policie jednoho z komentujících obvinila ze schvalování trestného činu a podpory a propagace terorismu.²⁷

Proruské uskupení Česká republika na prvním místě uspořádalo 28. října už svou třetí demonstraci. Opět vystoupili zástupci české dezinformační a pravicově extremistické scény. Svolavatel demonstrace Ladislav Vrabel také zopakoval požadavek na „ukončení ředění národa“. Podle něj se „mentalita a národní zvyky a pohledy Čechů, Moravanů a Slezanů od zvyků a pohledů Ukrajinců značně liší. Tyto odlišné životní přístupy i jazyková bariéra jsou nebezpečnými prvky pro klidné soužití obou národů na území České republiky.“²⁸

V prosinci potvrdil krajský soud v Praze Patriku Tušlovi trest desetiměsíčního pobytu ve vězení. Tomáš Čermák odešel s podmíněným trestem. Podle rozsudku se dopustili trestného činu hanobení národa a podněcování k nenávisti za nenávistné výroky o Ukrajincích, které zveřejnili

---

²⁵ <https://romea.cz/cz/domaci/pololetni-zprava-ministerstva-vnitra-o-extremismu-pravicovy-extremiste-a-xenofobne-populisticka-spd-na-strane-kremelske-propagandy>

²⁶ <https://romea.cz/cz/domaci/romsti-aktiviste-podavaji-trestni-oznameni-proti-nenavistnym-projevum-na-internetu>

²⁷ <https://romea.cz/cz/domaci/policie-obvinila-muze-ktery-schvaloval-utok-na-queer-osoby-v-bratislave>

²⁸ <https://romea.cz/cz/domaci/dezinformatori-a-extremiste-znova-demonstrovali-na-vaclavskem-namesti-opet-zaznel-rasisticky-a-xenofobni-pozadavek-na-ukonceni-planovaneho-redeni-naroda>

spolu s nahrávkou na sociálních sítích. Tušl dostal nepodmíněný trest kvůli tomu, že byl ve zkušební době podmíněných trestů za napadení přítelkyně a neplacení alimentů.²⁹

Městský soud v Praze potvrdil bývalému poslanci SPD Miloslavu Roznerovi půlroční podmíněný trest s odkladem na rok za výroky o „neexistujícím pseudokoncentráku“, kterým označoval romský koncentrační tábor v Letech u Písku a dopouštěl se tak popírání holokaustu.³⁰

Dvojnásobný vrah Jiří Kajínek, kterého omilostnil prezident Miloš Zeman, se zúčastnil křtu alba kapely Ortel. Na podiu se objevil se samopalem, což začala prověřovat policie.³¹

„Hele, támhle ten parchant, ty vole, cikánskej, ty vole. Seš tady s náma dneska, jo?“ obořil se na listopadové demonstraci na redaktora České televize Richarda Samka účastník demonstrace proti České televizi Martin Melicahr, který za SPD kandidoval do komunálních voleb. Další urážky a výhrůžky pak následovaly. Policie vyhodnotila čin jen jako přestupek proti občanskému soužití.³²

Média a sociální sítě

V Česku vznikla Národní centrála pro boj s terorismem, extremismem a kyberkriminalitou.³³ Útvar začal působit v lednu 2023.³⁴

Vláda také plánuje bránit šíření dezinformací. V první fázi chce finančně podpořit média a organizace, které s dezinformacemi bojují, a přestat platit na dezinformačních webech reklamu státním institucím.³⁵

Organizace Amnesty International vytvořila vzdělávací aplikaci True Story, která seznamuje mladé lidi s problematikou lidských práv. Interaktivní hra je dostupná bezplatně.³⁶

---

²⁹ <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/soud-tusl-cermak/r~bb421e36812911edba63ac1f6b220ee8/>

³⁰ <https://romea.cz/cz/domaci/za-vyrok-o-koncentracnim-tabore-pro-romy-v-letech-u-pisku-potvrdil-soud-roznerovi-podminen-y-trest>

³¹ <https://www.novinky.cz/clanek/krimi-kajinka-proveruje-policie-maval-samopalem-na-podiu-v-plzni-40412556>

³² <https://romea.cz/cz/domaci/parchant-cikanskej-policie-vyhodnotila-rasisticke-urazky-novinare-richarda-samka-jako-prestupek>

³³ <https://romea.cz/cz/domaci/vznika-centrala-pro-boj-s-terorismem-extremismem-a-kyberkriminalitou>

³⁴ <https://www.policie.cz/clanek/vznik-noveho-utvaru-prispeje-k-bezpecnosti-v-cr-i-evrope.aspx>

³⁵ <https://denikn.cz/1039555/jak-chce-cesko-celit-konspiracim-vlada-hodla-stihat-jejich-sireni-i-davat-desitky-milionu-mediim/#?ref=menu>

³⁶ <https://romea.cz/cz/domaci/nova-mobilni-hra-od-amnesty-international-nabizi-seznameni-s-lidskymi-pravy>

Veřejnost

V říjnu proběhla na Václavském náměstí demonstrace Společně proti nenávisti. Lidé si připomněli oběti vražedného homofobního útoku před bratislavským barem Tepláreň, při kterém zemřeli dva mladí návštěvníci a mladá žena byla postřelena. Demonstrující v Praze protestovali proti nenávistným projevům a upozorňovali na nerovné postavení obětí homofobních útoků, kteří nejsou českými zákony chráněni stejně jako ostatní skupiny ohrožené předsudečnými útoky.³⁷

Na konci října zaplnily Václavské náměstí lidé protestující proti strachu a nenávisti. Chtěli tak vyjádřit solidaritu s Ukrajinou, kterou napadlo Rusko. Akci svolal spolek Milion chvilek pro demokracii.³⁸

Asi 300 lidí demonstrovalo na začátku října v Ostravě za důstojné bydlení a dostupné energie. Akce byla součástí programu klimakempu hnutí Limity jsme my!³⁹

85 procent lidí považuje za nejdůležitější faktory ovlivňující vzdělání píli, pracovitost, schopnosti a touhu po vzdělání. Nejmenší vliv má podle nich rasa, národnost nebo pohlaví.⁴⁰

Romea přinesla rozhovor s fitness trenérkou Markétou Paštikovou, která popsala svou zkušenost s rasismem na základní škole: „Jako Romka jsem měla velké problémy na základní škole. Byla jsem šikanovaná, posmívali se mi, dělali mi naschvály. Říkali mi, že jsem ‚černé uhlí‘. Jednou když jsme byli plavat se školou v bazénu, tak jsem se málem utopila, a jedna učitelka se ptala: ‚Kde je ta černá?‘.“⁴¹

Česká obchodní inspekce odhalila ve druhém čtvrtletí roku 2022 dva případy diskriminace. V jednom z nich odmítl provozovatel severočeského hotelu ubytovat Romku, ačkoli volné pokoje měl a ostatní hosté ubytování byli.⁴²

---

³⁷ <https://refresher.cz/123672-Vsichni-jsme-Teplaren-Ceska-queer-komunita-vola-proti-hate-speech-nerovnemu-zachazeni-i-nucenym-sterilizacim>

³⁸ <https://romea.cz/cz/domaci/primy-prenos-spolek-milion-chvilek-svolal-demonstraci-cesko-proti-strachu>

³⁹ <https://romea.cz/cz/domaci/foto-tri-stovky-mladych-lidi-v-ostrove-demonstrovaly-za-dustojne-bydleni-byli-mezi-nimi-i-romove-z-hrusova>

⁴⁰ <https://romea.cz/cz/domaci/moznost-ziskat-vzdelani-podle-obyvatel-cr-nejvic-ovlivnuje-pile-rasa-ci-narodnost-hraje-pry-minimalni-rolu>

⁴¹ <https://romea.cz/cz/domaci/ve-skole-ji-nadavali-do-cerneho-uhli-pak-vazila-skoro-95-kilo-dnes-je-marketa-pastikova-jako-fitness-trenerka-inspiraci-pro-ostatni>

⁴² <https://romea.cz/cz/domaci/diskriminace-romku-odmitli-ubytovat-v-hotelu-i-kdyz-meli-volne-pokoje-zjistila-coi>

Poznámky k metodologickým charakteristikám této zprávy

Případy popsané v kvartální zprávě jsou ty, které byly zaregistrovány zaměstnanci a zaměstnankyněmi organizace In IUSTITIA během terénní práce a vlastního monitoringu médií a internetu. Dále některé případy nahlásili sami poškození či svědci.

Předsudečná pohnutka je v této zprávě identifikována jako předběžná – expertní. In IUSTITIA se snaží incidenty, které byly zaznamenány jejími silami, ověřovat, a to zejména ve spolupráci s orgány činnými v trestním řízení. V kvartálních zprávách se nevyskytují incidenty, které In IUSTITIA přejímá z policejních statistik po uplynutí kalendářního roku do příslušných výročních zpráv o stavu předsudečného násilí v ČR. Z toho důvodu se údaje obsažené v kvartálních zprávách a výroční zprávě za daný rok budou nezbytně lišit.

S ohledem na interpretaci prezentovaných dat je třeba dále doplnit, že u kategorií typu škody, formy útoku a pohnutky platí, že incident mohl být charakterizován více než jedním znakem. Například jeden incident mohl být zaregistrován jako protiromský a protimuslimský zároveň. U některých případů naopak mohly být znaky neznámé nebo zatím neobjasněné. Proto je nutno k jejich interpretaci přistupovat opatrně.

Podrobněji je metodika monitorování předsudečného násilí zpracována ve výročních zprávách.

Neprošlo jazykovou korekturou.